

אמור חי"ז שיחה ג'

דוקא לאחרי הפירוש זה לעבור עליו כו' מתעוררת הקושיא "מה ראה הכתוב ליתנם באמצע הרגלים", דמשמע שענין הפרשה הוא קרבנות ועל זה אומר רש"י "ללמדך שכל הנותן וכו' כראוי וכו' כאילו בנה מזבח כו'" (שהנתינה "כראוי" - ללא טובת הנאה לבעלים - הוא היפך הטבע), שהרי ר' אורדימס מדגיש "עני עירך קודמין".

ברש"י (כג, כב): "ובקצרכם, חזר ושנה לעבור עליהם בשני לאוין. אמר רבי אורדימס ברבי יוסי מה ראה הכתוב ליתנם באמצע הרגלים פסח ועצרת מכאן וראש השנה ויום הכפורים וחג מכאן ללמדך שכל הנותן לקט שכחה ופאה לעני כראוי מעלין עליו כאילו בנה בית המקדש והקריב עליו קרבנותיו בתוכו. תעזב: הנח לפניהם והם ילקטו ואין לך לסייע לאחד מהם".

צריך להבין מדוע מביא רש"י דרשה ד"בנה מזבח כו'" ואינו מפרש כפשוטו, כהאבן עזרא, ש"בעבור שחג השבועות ביכורי קציר חטים הזהיר שלא תשכח מה שצויתך לעשות בימים ההם".

ומדוע מצרף ב' ענינים - "שני לאוין" ו"כאילו בנה בית המקדש כו'" - בדיבור המתחיל אחד?

והביאור: בפשוטו של מקרא מובן מדוע נאמר "ובקוצרכם", והוא מפני שמדובר על חג השבועות שהוא חג הקציר ולכן מוסיף הכתוב עוד מצוות בנוגע לתבואה. והקושי בפשוטו של מקרא הוא מדוע נאמרו ציונים אלו עוד פעם - "חזר ושנה" - לאחר שכבר נאמרו בפרשת קדושים (ובפשוטו של מקרא אין לתרץ כהאבן עזרא שהרי לא מצינו שהכתוב צריך לכתוב ציווי פעמיים כדי "שלא תשכח"). ועל זה אומר רש"י לעבור עליו בשני לאוין.

והנה, דוקא לאחרי פירוש זה (שאין צורך להזכיר על קיום מצות אלה פה, והסיבה שנשנו הוא רק "לעבור עליו כו'") מתעוררת הקושיא "מה ראה הכתוב ליתנם באמצע הרגלים", מזה ש"פסח ועצרת מכאן וראש השנה ויום הכפורים וחג מכאן" משמע שענין הפרשה הוא קרבנות ולא המצוות שבתבואה – שאינם שייכם לראש השנה ויום הכיפורים וחג.

ועל זה אומר רש"י "ללמדך שכל הנותן וכו' כאילו בנה מזבח כו'". דבמצוות אלא שהאדם נותן מיגיעו (משא"כ בצדקה ששייך שהאדם לא התייגע) הרי זה כאילו התייגע ובנה בית המקדש.

והנה, רש"י (משא"כ בגירסא הנפוצה דתורת כהנים) מדגיש "ונותן לעני כראוי", שהפירוש בזה הוא שהנתינה היא בשלימות, שאין לבעלים בזה טובת הנאה לאיזה עני ליתן. ולכן מוסיף רש"י "שכחה" (שלא נאמר בפסוק זה) כי דוקא ג' מתנות אלו דלקט שכחה ופאה ניתנים בשלימות שאין לבעלים בהם טובת הנאה.

ובהמשך לזה מפרש רש"י: "הנח לפניהם כו' ואין לך לסייע לאחד מהם". דההדגשה היא שאין לאדם אפילו טובת הנאה להחליט לאיזה עני שרוצה, ואפילו לא לסייע לעני.

אך, תלמיד ממולח יכול להקשות איך שייך שעל ידי נתינה כראוי נחשב כאילו "בנה מזבח"? ועל זה מביא רש"י את שם בעל המאמר. דבירושלמי איתא שיהודה איש הוצי רצה לברר מנין שחיי עיר הזאת קודמין לחיי עיר אחרת, והלך לר' יוסי, ור' יוסי קרא לבנו אבירודימס שאמר לו את מקור הדין "מנין שחיי העיר הזאת קודמין לחיי עיר אחרת כו' תהיינה ערים האלה תהיינה עיר ועיר ואח"כ מגרשי' סביבותי". שהסיבה שקרא לבנו לומר דין זה הוא משום שדין זה היה הלימוד המיוחד של ר' אבירודימס (ע"ד "כלך אצל כו") זאת אומרת שר' אבירודימס מדגיש שבכלל הסדר והטבע על פי תורה הוא ש"עניי עירך קודמין". ולכן מובן שההנהגה ד"הנח לפניהם", לאיזה עני שרוצה הוא היפך טבעו. ולכן הרי זה "כאילו בנה בית המקדש".

וההוראה: מכאן רואים עד כמה נוגע שאפילו מצוה קלה (שבולת אחת) תיעשה ללא פניות והנאה. ועד כמה נוגע הענין דאתכפיא, שעל ידי זה "מעלה עליו הכתוב כאילו בנה מזבח".